

Sámi allaskuvla
Sámi University of Applied Sciences

OAHPPOPLÁNA

Journalistihka giellagáhtten 3

10 oahppočuoggá

Sámi journalistihka bachelorprográmma

1 Oahpu namma

Sámegillii: Journalistihka giellagáhtten 3
Norsk: Språkrøkt i journalistikken 3
English: Journalism Language Development 3

2 Oppalaš diedut oahpu birra

- Oahpu koda: JOU 117-3
- Viidodat: 10 oahppočuoggá (ECTS)
- Oahpu lágideapmi: Luohkkálatnjaoahpahussan Sámi allaskuvllas ja/dahje neahttaoahpahussan.

3 Oahpu gullevažuohta

Oahppu lea geatnegahtton oassi Sámi journalistihka bachelorohpus ja dát lea goalmát oassi oahppoollisvuodas «Journalistihka giellagáhtten».

4 Sisabeassangáibádusat

Studeanttat fertejit leat čadahan Journalistihka giellagáhtten 2 dahje vástideaddji oahpu ovdal besset Journalistihka giellagáhtten 3:ii.

Jos leat sajít, de sáhttet olggobeale/ eksterna ohccit ohcat dán ohppui. Ohccit fertejit deavdit Sámi allaskuvlla vuoddoahpuid oppalaš sisaváldingáibádusaid.

Sisabeassanvuodđu sáhtta leat juogo oppalaš lohkan gelbbolašvuohta (čadahan joatkkaskuvlla/logahaga) dahje reálagelbbolašvuohta. Sáme giela gáibádusa sáhtta deavdit čuovvovaš vugiid mielde: Norgga joatkkaskuvllas sáme giella 1. dahje 2. giellan 2, Suoma logahagas eatnigielladutkkus dahje lohkan sáme giela vierrogiellan ja Ruota gymnásas eatnigiellan (modersmål 200 čuoggá) dahje odđáigásaš giellan (moderna språk 200-300 čuoggá) dahje vástideaddji sáme gieloahppu doaibmi njuolggadusaid mielde. Sáme giela gáibádusa sáhtta maid deavdit sáme giela lohkanbadjeoahpuin, 30 oahppočuoggá, dahje vástideaddji oahpuin dahje ceavzit giellageahččaleami maid Sámi allaskuvla lágida. Jus lea eahpesihkarvuohta man dási gelbbolašvuohta ohccis lea, de ášši ovddiduvvo fágalaš árvoštallamii ja meannuduvvo dán vuodul.

5 Oahpahasgiella

Oahpahasgiella lea davvisáme giella, muhto skandináva gielat ja engelasgiella sáhttet geavahuvvot. Eará gielaide oahpahas dulkojuvvo dárbbu mielde. Oahpahas eaŋgalsgillii ii dulkojuvvo.

6 Sisdoallu

Journalistihka giellagáhtten 3:žis deattuhuvvo sámi árbevirolaš máinnastan- ja mitalanvuohki ja sátneráju riggudahttin.

Logaldallamiin ja hárjehusain gieđahallojit sámi árbevirolaš gielalaš váikkuhanvuogit: máinnastan- ja muitalanvuohki, sátneriggodat, dajaldagat ja sátnevádjaset. Studeantat čikŋot featurečállimii ja guorahallet kritihkalaččat iežaset ja eará featurečállošiid sisdoalu, stiilla ja gielalaš váikkuhanvugiid. Sii guorahallet maid daid giela iešvuodaid mat váikkuhit stiilli, ovdamearkka dihte cealkkarytmma, cealkkahámiid, giellagovaid (metaforaid), sátneválljemiid ja áššiid mat duddjojit logahahttivuoda ja áddehahttivuoda. Journalistihkas čielga ja njuovžilis giella lea dehálaš. Studeantat ohppet njálmmálaš ovdanbuktima vai sin ođđasat ja dieđut leat áddehahttin.

7 Oahppanjoksosat

Máhttu ja diehtu:

Studeanta

- ádde manne sátneriggodat lea dehálaš journalisttalaš barggus
- máhtta čohkket sániid ja dajaldagaid ja ráhkadit sátnebánkku
- hálddaša sihke giellastiillaid ja giellaretorihka
- máhtta geavahit oahpu journalisttalaš teavsttaid čáledettiin

Gálggat:

Studeanta

- máhtta riektáčállima
- diehtá mo gielain sáhtta stoahkat ja mo sáhtta hervet rikkis gielain iežas čállošiid dahje reportášaid
- diehtá mo áiccademiin čilge ođđasiid, dáhpáhusaid, fearániid dahje olbmuid dili
- hálddaša gielalaš dárkil- ja deaivilvuoda
- diehtá mo govvidit sihke iežas ja earáid dovdduid gielalaččat ja máhtta geavahit áiccadeami veahkkin go ráhkada reportášaid
- máhtta divvut čállinmeattáhusaid earáid teavsttain

Oppalaš gelbbolašvuoha:

Studeanta

- máhtta geavahit sámi árbevirolaš máinnastan- ja muitalanvuogi, sátneráju, sátnevádjasiid ja dajaldagaid ávkin journalisttalaš teavsttaid dahkamis
- máhtta riektáčállima ja čállit álkis ja njuovžilis sáme giela
- máhtta analyseret journalisttalaš teavsttaid ráhkadusa, giela, stiilla ja sisdoalu
- diehtá manne njuovžilis ja rikkis giella lea ávkin journalistihkas
- máhtta gielain giellat

8 Oahpahan- ja oahppanvuogit

Logaldallamat, individuála hárjehusat ja bagadallamat ja ságastallamat. Studeanttaid bargguid analyseren ja árvvoštallan ovttasráđiid lea dehálaš oassi oahpahasas. Studeanttat lohket iešheanálaččat lohkanmeari girjjálašvuoda ja artihkkaliid.

9 Gáibádusat beassat eksámenii

Studeanta galgá guorahallat muhtun journalisttalaš teavstta giela ja čállit unnimusat guokte 3–5-siidosaš journalisttalaš teavstta (omd. feature), mat biddjojuvvojit máhppii. Máhppa galgá dohkkehuvvot ovdalgo studeanta beassá eksámenii.

Studeanta galgá čuovvut muhtin árgabeaivve barggu vai gullá makkár sániid vuorraset geardi geavahit barggadettiin dahje vällje ovtta sámegiel čáppagirjjálašvuoda girjji (romána). Son čohkke dain dadjanvugiid ja sániid, mat sutnje leat apmasat, ja ráhkada alces sátnevuorkká.

Studeanta galgá leat maid ráhkadan ja buktán ovdan iežas sátnevuorkká.

Bargogáibádusaide gullet leat aktiivvalaččat mielde logaldallamiin ja buvttadit jeavddalačča geatnegahtton bargguid. Kurssa dohkkeheami gáibádussan lea unnimusat 80 proseantta oassálastin ja buot bargobihtát galget leat máhcahuvvon ja 80 proseantta dohkkehuvvon. Fágaoahpaheaddji dohkkeha gáibádusaid beassat eksámenii.

10 Eksámen

Studeanta čállá 8–12-siidosaš featuremuitalusas mas lea fáddán giella. Eksámenáigodat lea 14 beaivvi.

Árvosáni addojuvvojit ECTS vuogádaga mielde, mas A lea buoremus árvosátni ja E lea vuolimus ceavzinárvosátni. F árvosátni mearkkaša ahte ii leat ceavzán. Eksámenat čadahuvvojit Norgga universitehta ja allaskuvlla lága ja Sámi allaskuvlla eksámennjuolggadusaid mielde.

11 Leago privatisttain vejolaš váldit dán oahpu?

Ii leat.

12 Kvalitehtasihkkarastin

Čujuhuvvo Sámi allaskuvlla kvalitehtasihkkarastinvuogádahkii, ja makkár vejolašvuodát/geatnegasvuodát studeanttain lea árvvoštallat Sámi allaskuvlla oahppofálaldagaid ja bálvalusaid kvalitehta.

Studeantadásis oahppu árvvoštallojuvvo evaluerenčoahkkimis ja studeanttat devdet árvvoštallanskovi oahpu loahpas. Ásahusdásis oahppu árvvoštallojuvvo studeantaárvvoštallamiid, eksámenraporttaid, sensorraporttaid ja fágaraportta vuodul.

13 Lohkanmearri

Gaski, Harald (1995): *Giella, árvvoštallan ja movttiidahttin*. – cafe Boddu. Essayčoakkáldat 2. Kárášjohka, Davvi Girji os. S. 137–150. (24 s.)

Gaski, Harald (1998): *Máinnas (steapmi) ja dan birra*. – cafe Boddu. Essayčoakkáldat 3. Kárášjohka, Davvi Girji os. S. 31–40. (10 s.)

Gaski, Harald 2003: *Álbmotviisodat ja árbediedut. Árgabeaivválaš poesia sátnevádjasiin, dajahusain ja árvádusain*. – Edel Hætta Eriksen (doaim.) *Árvvut. Árvo. Vierhtie. Samiske verdier*. Davvi Girji, 33–40. Kárášjohka.

Gaski, Harald & Solbakk, Aage (doaim.) 2003: *Jođi lea buoret go oru. Sámi sátnevádjasiid vejolaš mearkkašupmi otné.* ČálliidLágádus. Kárášjohka.

Gaup, Káren Elle 2001: *Girjjo-Gárjjo. Muitalusat, máidnasat, sátnevádjaset, árvádusat ja diiddat.* Davvi Girji. Kárášjohka.

Vuolab, Kerttu (1995): *Riggodagaid botnihis gáldu – máidnasiid mearihis mearkkašupmi.* – cafe Boddu. Essayčoakkáldat 2. Kárášjohka, Davvi Girji os. S. 23–35. (13 s.)

Vuolab, Kerttu (2001): *Sivnidit máilmmi čállimiin.* Kreatiivačállin. Mánngus. (22 s.)

VEAHKKENEAVVUT

Omma, Helena 2014: *Gáiduma ja Vájssá boazosámiid guolgaterminologiiija. Sámegeiela ja girjjálašvuoda mastergráda dutkamuš.* Sámi allaskuvla. Guovdageaidnu.

Magga, Arla 2017: *Dál de leat guovžžabađa cummán.*

Giellaoahpat:

Aikio, Samuli (1994): *Oanádusat.* – Tearbmasymposia raporta. S. 9–25. Dieđut 3/1994. Guovdageaidnu, Sámi instituhtta

Riektačállinrávvagat (2015), Sámediggi: <https://www.samediggi.no/Samedikki-birra2/Arkiiva-aigodat-2016-2017/Odasarkiiva/Riektacallinravvagat-girjehamis> (85 s.)

Pope, Kirsten ja Máret Sárá (2013): *Eatnigiella: Giellaoahpu váldogirji.* 3. hápmi 1. deaddileapmi. Kárášjohka, Davvi Girji-

Nickel, Klaus Peter ja Pekka Sammallahti (2011): *Nordsamisk grammatikk.* Karasjok, Davvi Girji.

Nielsen, Konrad (1979 [1926–1929]): *Lærebok i lappisk (samisk)* Bind I. Grammatikk. Oslo: Universitetsforlaget.

Nielsen, Konrad (1979 [1932–1962]): *Lappisk (samisk) ordbok.* Vol. I–IV. Oslo: Universitetsforlaget.

Svonni, Mikael 2015: *Davvisámegeiella – sánit ja cealkagat.* Láidehus sámi lingvistihkkii, Giron, Ravda lágádus.

Sátnegirjjit ja –listtut:

Čoahkkintearpmat ja boazodoalloláhkasanit. Sátnelistu. Gielladieđut 1/2003. Sámediggi.

Guttorm, Gunvor ja Solveig Labba (2008): *Ávdnasis duodjin. Dipmaduodjesánit.* Guovdageaidnu, DAT.

- Guttorm, Inga (1982): *Girjelohkki sátnelistu*. Čáhcesuolu, Jår'galæd'dji Å/S.
- Hætta, Inga Laila ja Inga Hætta Skarvik (2002): *Ruoktumet sátnegirjjáš. Dáru-sámi/sámi-dáru sátnegirjjáš*. Guovdageaidnu, Sámediggi.
- Hætta, Inga Laila ja Inga Hætta Skarvik (doaim. Johanna Ijäs) (1997): *Ruoktumet sátnegirjjáš. Sámi-suoma-sámi ruovttudoallosátnegirjjáš*. Guovdageaidnu, Sámi oahpahusráđđi, Sámi oahpponeavvoguovddáš.
- Kåven, Brita, Johan Jernsletten, Ingrid Nordal, John Henrik Eira ja Aage Solbakk (1995): *Sámi-dáru sátnegirji*. Kárášjohka, Davvi Girji.
- Stor norsk-samisk ordbok. Dáru-sámi sátnegirji*. Kárášjohka, Davvi Girji 2000.
- Láhkasánit - Lakisanasto*. Mánnggus. Anár, Sámi giellaráđđi, Sámediggi.
- Lukkari, Toivo ja Heikkiarmas Lukkari (1992): *Šattut Sámis*. Kárášjohka, Davvi Girji o.s.
- Nuohttuntearpmat ja pedagogalaš ja psykologalaš sátnelistu*. Gielladieđut 2/2003. Sámediggi.
- Sára, Máret 2007: *Sátneváđjasat*. Davvi Girji. Kárášjohka.
- Sára, Máret 2009: *Sámi sátneváđjasat*. Davvi Girji. Kárášjohka.
- Sammallahti, Pekka (1990): *Dih torsánit*. Ohcejohka, Girjegiisá.
- Sammallahti, Pekka (1989): *Sámi-suoma sátnegirji. Saamelais-suomalainen sanakirja*. Ohcejohka, Jorgaleaddji Oy.
- Sammallahti, Pekka (1993): *Sámi-suoma-sámi sátnegirji. Saamelais-suomalais-saamelainen sanakirja*. Ohcejohka, Girjegiisá.
- Utsi, Egil / Mákke Jovsset Egel (1984): *Dearvvasvuoda- ja sosialsuorggi sánit ja dadjanvuogit*. Narvik, Jår'galæd'dji Å/S
- Utsi, Egil (1986): *Anatomii*. Kárášjohka, Jår'galæd'dji Å/S
- Vest, Jovvna-Ánde (2005): *Sámi synonymat*. 1. preanttus. Anár, Sámediggi.

Interneahtta, omd.:

Álgu - sáme gielaid etymologalaš diehtovuodđu: <http://kaino.kotus.fi/algu/>

Duodjesátnelistu (duodji > ordlister for duodji):

http://duodjeinstituhta.com/duodjeinstituhta/index.php?option=com_content

Giellagáldu sátnelistu gávdnojit dáppe:

<http://www.giella.org/>

<https://satni.uit.no/termwiki/index.php/V%C3%A1ldosiidu>

Dán liŋkkas <http://www.giella.org/> gávdnojit maid muhtun sátnegirjjit

Guovdageainnu suohkana sátnelistut:

<http://www.kautokeino.kommune.no/finnmark/kautokeino/kautokeinok2.nsf/id/A3D71CAF9DEB0C5B41256CF500542B90?OpenDocument>

Helse Nord gullevaš doahpagat davvisámegillii: <http://www.helse-nord.no/satnelistu/category12586.html>

Juridihkalaš sátnelistu: <http://www.domstol.no/sa/Verktoy/Juridisk-ordliste---samisk/>

Mekanikhkarsánit: <http://home.online.no/~sveilund/mek/meksan.htm>

Sámi giellalávdegotti tearbmalisttut (Giella, Sámediggi):
<http://www.giella.org/artikkel.aspx?Aid=2370>

Sámi Giellatekno, Romssa universitehta: <http://giellatekno.uit.no/>

Sámi sátnevuorká: <http://www.risten.no>

Samiske termer / terminologija: <http://www.samit.no/termer.htm>
Dán siiddus gávdnojit iešgudetlágan tearbmalisttut ja maiddái čállinrávagirji ja báikenamat.

Sátnelisttut Ruota bealde: <http://ordbok.sametinget.se/>

SEG Sámi juridihkalaš tearpmat: <http://sami-eg.custompublish.com/sami-juridihkala-tearpmat-samisk-juridisk-terminologi.285485-40770.html>

Suoma riikkabeaivesátnerádjju:
[http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw/trip?\\${APPL}=erekj&\\${BASE}=erekj&\\${THWIDS}=0.4/1379953144_210686&\\${TRIPPIFE}=PDF.pdf](http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw/trip?${APPL}=erekj&${BASE}=erekj&${THWIDS}=0.4/1379953144_210686&${TRIPPIFE}=PDF.pdf)

Samuli Aikio: Šaddonamahusat:
<http://www.calliidlagadus.org/web/index.php?sladja=48&giella1=sam>

Riikkaid namat čieža gillii, Ruovttueatnan gielaide dutkanguovddáš (Kotus):
<http://kaino.kotus.fi/maidennimet/index.php?s=hakemisto&h=smi>

Kártasiiddut:

Suoma bealde: <http://kansalaisen.karttapaikka.fi>

Ruota bealde: <http://kso.lantmateriet.se/kartsok/kos/index.html>

Norgga bealde:

Norgeskart: www.norgeskart.no

finnkart.no

http://kart.finn.no/?finnkode=27761856&adType=LEISURE_SALE&title=Grindbutunet%2C+2960+R%F8n&mapType=finnvector&showPin=1&utm=174406&utm=6776815&geoa=8

Prográmmat:

Divvun-prográmma <http://divvun.no/>

Eará:

Tearbmablogga <http://tearbma.blogspot.com/>

Giella, liste for sprákdiskusjon <https://list.uit.no/sympa/info/giella>

Facebook: Ártegis sáгат-joavku